

Eines pedagògiques

en pro de la diversitat
racial a l'educació

Crèdits

Autoria:
Deborah Ekoka

Il·lustracions:
Mercy H. Ndumba

Coordinació:
Ana Grau (ISCOD PV)

Maquetació:
www.proyectoscomunicacionvisual.es

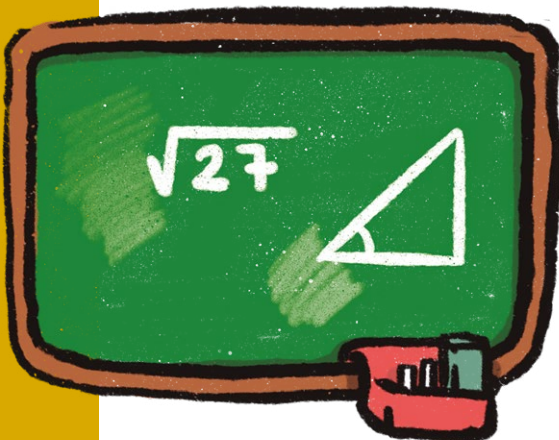
Traducció:
Sindicalistes sense fronteres ISCOD PV

Edició:
Sindicalistes sense fronteres ISCOD PV

Versió electrònica disponible a:
www.sumaysigue.org

Data de publicació:
Març 2025

ISBN:

Aquesta publicació ha estat realitzada amb el suport financer de la Generalitat Valenciana. El contingut de la publicació esmentada és responsabilitat exclusiva d'ISCOD i no reflecteix necessàriament l'opinió de la Generalitat Valenciana.

Autoria:

Índex

EINES PEDAGÒGIQUES EN PRO DE LA DIVERSITAT RACIAL A L'EDUCACIÓ.....4

1. Presentació5

2. Introducció a la Guia Pedagògica.....6

3. Per què és important treballar la diversitat ètnicoracial a les aules7

4. Quines solucions podem implementar a l'aula?12

5. Racisme i construcció de la identitat16

6. Espanya: d'un país d'emigrants a un d'immigrants.....18

LA IMPORTÀNCIA DE LES PARAULES. VOCABULARI I CONCEPTES22

ALGUNES HISTÒRIES QUE FAN NECESSARI L'ANTIRACISME30

ACTIVITATS PER A FER AMB ALUMNAT A L'AULA.....42

• Activitat 144

• Activitat 245

• Activitat 347

• Activitat 449

Eines pedagògiques en pro de la diversitat racial a l'educació

I

1

Presentació

EINES PEDAGÒGIQUES EN PRO DE LA DIVERSITAT
RACIAL EN L'EDUCACIÓ

La Fundació Institut Sindical de Cooperació al Desenvolupament és una organització compromesa amb la creació d'un món més just i equitatiu. Des de la seva fundació el 1990, lluita pel treball digne, la defensa dels drets laborals i la construcció d'una ciutadania activa, conscient i crítica. Per això, du a terme accions d'educació per a la transformació social i de cooperació internacional al desenvolupament.

La nostra visió és la d'un futur on prevalguen els drets i les llibertats de totes les persones, en un entorn sense discriminació i amb un planeta que sostinga un medi ambient saludable i divers.

L'educació és el primer pas cap a una societat més justa i igualitària, i aquesta guia és una invitació a sumar-se a aquesta transformació des de l'ensenyament, que ajude a construir un entorn escolar on tothom se senta respectat i en igualtat de condicions.

2

Introducció a la Guia Pedagògica

EINES PEDAGÒGIQUES EN PRO DE LA DIVERSITAT RACIAL EN L'EDUCACIÓ

La diversitat etnioracial forma part de la riquesa de les nostres societats, però també planteja reptes importants en l'àmbit educatiu. Les aules són un reflex del que passa al món fora de l'escola i són un espai ideal per sembrar valors de respecte, empatia i convivència. En aquest sentit, les escoles tenen la responsabilitat de promoure la inclusió i de preparar les generacions futures per a viure en un món plural, divers i respectuós amb totes les persones.

Aquesta guia pedagògica ha sigut dissenyada per al professorat de Primària i els primers anys de Secundària, amb l'objectiu d'oferir eines pràctiques i teòriques que faciliten la integració de la diversitat a les dinàmiques escolars. Entenem que el treball educatiu no es limita a la transmissió de continguts curriculars, sinó que també implica formar persones amb capacitat crítica i sensibilitat cap a les diferències, fomentant una visió positiva de la diversitat etnioracial com a font de riquesa col·lectiva.

En aquest document trobareu activitats senzilles, adaptables a diferents nivells educatius, així com reflexions i altres materials que busquen dotar el personal docent de recursos per a treballar de manera senzilla en la prevenció d'actituds racistes i discriminatòries. La guia té un enfocament pràctic, pensat per al dia a dia a les aules, però també convida a una reflexió més profunda sobre el paper del professorat com a agents de canvi en una societat que encara enfronta molts reptes relacionats amb la discriminació racial.

3

Per què és important treballar la diversitat ètnicoracial a les aules

EINES PEDAGÒGIQUES EN PRO DE LA DIVERSITAT RACIAL EN L'EDUCACIÓ

Actualment, se segueix exercint en gran mesura la discriminació racial en els àmbits social i educatiu. L'aula és un espai molt important on els xiquets i xiquetes i els adolescents comparteixen i ofereixen un lloc fonamental per actuar amb l'objectiu de construir una societat més justa, igualitària i respectuosa amb la diversitat.

El procés d'aprenentatge dels prejudicis racials no es diferencia molt del procés d'aprenentatge d'un idioma nou. Al cap de sis mesos, el cervell d'un nadó ja pot reconèixer diferències racials. Entre els 2 i els 4 anys, els xiquets i xiquetes poden internalitzar prejudicis racials. I als 12 anys, molts xiquets i xiquetes ja han assentat les seues creences, cosa que fa després més complicat poder disminuir els prejudicis racials i millorar-ne la comprensió cultural.

Algunes persones creuen que no és important si els xiquets i xiquetes no aprenen sobre diversitat de manera adequada en la infància, ja que "després es corregirà". No obstant això, **què passaria si des del principi s'ensenyara a valorar la diversitat i a conviure amb respecte?** Educar des de la infància en aquests valors pot marcar una gran diferència i evitar situacions de discriminació en el futur.

Segons dades del Ministeri de l'Interior 2019, es van recollir 1.706 fets racistes i xenòfobs a Espanya.

La discriminació o exclusió educativa es pot presentar de maneres molt diverses:

Com a fracàs escolar, abandonament primerenc, manca d'opcions diverses als camins d'aprenentatge o diferències en l'accés a estudis superiors.

Des del personal docent, quan s'ensenya des d'un model únic que no contempla la diversitat o quan s'accepta com a inevitable que alguns estudiants queden exclosos del sistema.

Des de l'alumnat quan separen, exclouen o es burlen d'algun company o companya pel seu aspecte (com ara color de pell, ètnia, pes, alçada) o el lloc d'origen, ja que es crea un entorn hostil i desigual.

Aquestes situacions afecten especialment estudiants que enfronten racisme o discriminació, que a més poden desenvolupar problemes d'autoestima, sentir-se menys valorats o insegurs i rendir per baix del seu potencial.

Aquest problema és responsabilitat de tota la comunitat educativa. Des de les polítiques públiques i educatives quan no s'assignen recursos ni pressupostos de manera equitativa i afecta més els que ja parteixen de situacions desfavorables.

Les característiques personals, familiars i socioeconòmiques de l'alumnat determinen el seu exercici en el sistema educatiu, i aquest no corregeix prou aquestes diferències per garantir la igualtat d'oportunitats. L'OCDE afirma que el sistema educatiu espanyol no corregeix les desigualtats¹.

El professorat, que treballa des d'una perspectiva més intercultural i diversa, sovint es troba en situacions d'aïllament professional i experimenta sensacions d'impotència i desconfiança cap al seu poder d'abast. Tot i que hi ha hagut un augment d'oferta formativa per als docents en matèries relacionades amb l'atenció a la diversitat ètnicoracial en l'educació, això no ha tingut una incidència significativa en la transformació de les pràctiques, ja que molts no ho troben

important i limiten la discriminació racial a casos anecdòtics o "coses de xiquets", però tant la discriminació racial com el bullying racista en cap cas es poden prendre com una cosa sense importància, sinó que s'han de buscar solucions immediatament per evitar que vagen a més i el problema augmente o es quedi sense resoldre per part del professorat, que són els responsables de no permetre actituds racistes en l'aula.

Com ens agradaria que foren aquests xiquets i xiquetes que seran els adults del futur?

En els darrers anys, he tingut l'oportunitat d'organitzar tallers a favor de la diversitat a les aules de primària de diverses escoles a través d'ONG que col·laboren amb centres educatius per a fomentar el respecte i la inclusió. Tot i això, quan intente oferir aquests recursos a les escoles, em trobe amb dos escenaris recurrents per part de la direcció:

En centres amb alta diversitat ètnicoracial:

Sovint s'assumeix que la diversitat és present de manera natural, per la qual cosa necessari treballar-la de manera intencionada.

En centres amb baixa o nul·la diversitat ètnicoracial:

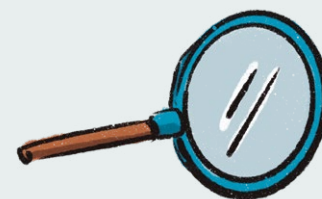
Es percep que, com que no hi ha una representació diversa en l'alumnat, el tema de la diversitat no resulta rellevant per al context educatiu.

Totes dues respostes són limitants, ja que en qualsevol tipus de context és essencial treballar la diversitat. Les escoles són espais clau per obrir canals entre la societat civil i les generacions futures. En aquests llocs, podem educar des de menuts en el respecte a la diversitat ètnicoracial i a veure-la com una riquesa que ens uneix, en lloc de com una diferència que separa. D'aquesta manera, es poden previndre actituds racistes i fomentar una societat més inclusiva des de la base, on totes i tots som importants.

Encara que sovint es diu que el racisme s'aprén a casa, aquest no és l'únic lloc on s'origina. A les escoles, xiquets i xiquetes interactuen amb companys, famílies i cultures diverses. Aquest entorn pot ser una oportunitat per a reforçar valors d'igualtat però també pot perpetuar actituds discriminatòries si no s'aborda de manera conscient.

Un exemple comú és quan es pregunta a l'alumnat on han presenciat actituds racistes, i molts responen que al futbol. Aquest esport, tan popular, ha estat escenari de nombroses manifestacions racistes durant anys. Fins fa poc, quan un jugador negre o africà rebia insults com a "negre de merda", "mono" o qualsevol altre terme racista, no passava res al respecte, i aquestes conductes es normalitzaven. Aquesta passivitat ens converteix en còmplices.

La UNESCO estableix que per a aconseguir la inclusió educativa cal un canvi de filosofia en els sistemes educatius en la mesura que les inèrcies tècniques i organitzatives al·len moltes barreres en l'aprenentatge, i com a prova d'això són els indicadors d'exclusió educativa actuals. Per tal de fer realitat la Declaració de Drets Humans, cal dissenyar uns currículums més flexibles i accessibles, sensibles al gènere i atents a la diversitat cultural.

Un cas recent i esperançador va ser el de Vinícius Jr., futbolista que denuncià els seguidors racistes que el van insultar durant un partit. Gràcies a la seua valentia i al suport del seu club, les autoritats van prendre mesures i aconseguiren sancionar els responsables. Aquest succés no només va visibilitzar el problema, sinó que demostrà que denunciar i actuar són passos crucials per tal de combatre el racisme.

Per això, és crucial que les escoles incloguen en els seus programes activitats i tallers sobre diversitat ètnicoracial. Aquests espais permeten ensenyar a xiquets i xiquetes valors essencials com ara el respecte, l'empatia i la igualtat, ajudant-los a convertir-se en persones que contribueixen a construir una societat millor. Els docents tenen una gran responsabilitat en aquesta transformació.

4

Quines solucions podem implementar a l'aula?

EINES PEDAGÒGIQUES EN PRO DE LA DIVERSITAT RACIAL EN L'EDUCACIÓ

Per a construir un model cultural i social alternatiu basat en el respecte, la diversitat i l'equitat, cal treballar en la cerca de valors comuns. Això s'aconsegueix fomentant el coneixement mutu i el diàleg, eines essencials per a superar barreres culturals i prejudicis.

Diversitat

Coneixement mutu

Diàleg

Equitat

Algunes estratègies inclouen:

Anàlisi, presa de consciència i superació de prejudicis i estereotips

Reflexionar sobre les nostres pròpies pràctiques, tant individuals com col·lectives, ajuda a identificar i desmuntar els prejudicis i estereotips que perpetuen la discriminació. És essencial generar un entorn on totes les persones siguin valorades per igual, i no jutjades per característiques superficials com el color de la pell, l'origen o la cultura.

Lola, com eres gitana, millor balles flamenc en la funció de l'escola.

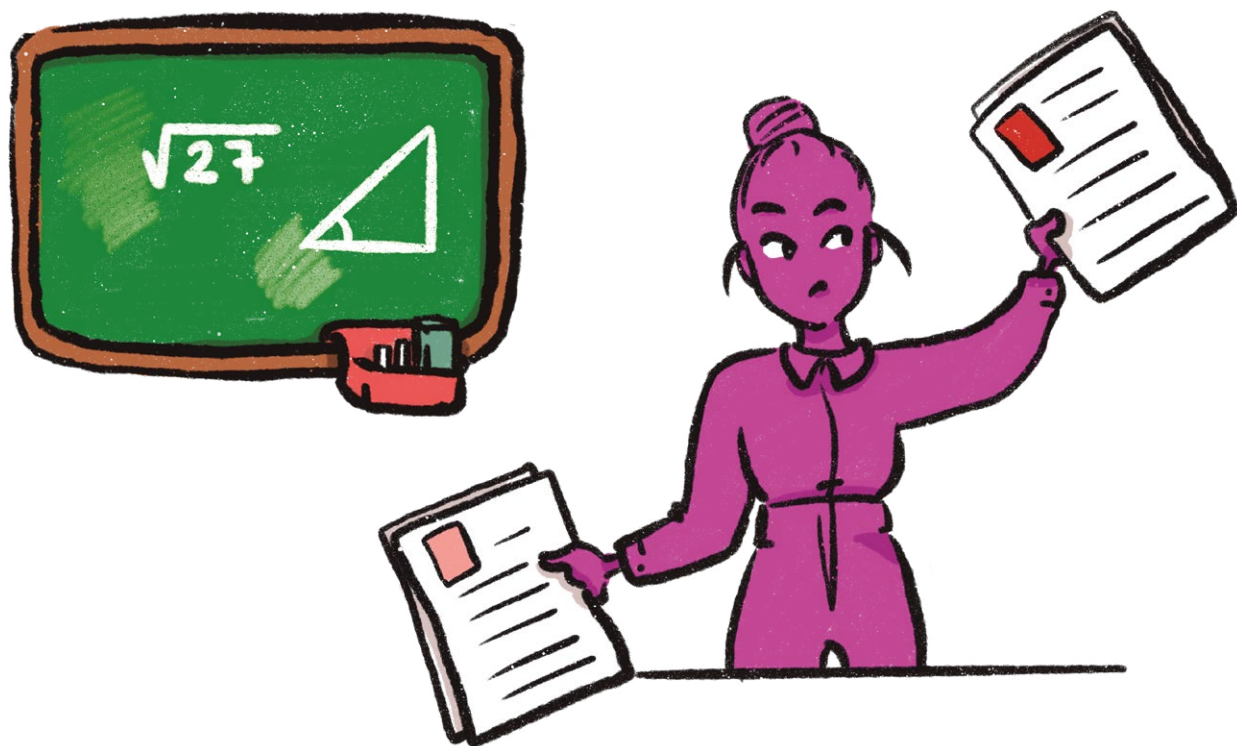

Desenvolupament de la competència intercultural a l'aula

Fomentar habilitats que permeten l'estudiantat a interactuar de manera respectuosa i efectiva amb persones de diferents cultures. Això inclou ensenyar-los a valorar les perspectives diverses, comunicar-se sense prejudicis i resoldre conflictes des de l'empatia.

Introduir elements d'altres cultures a la pràctica diària

Integrar pràctiques culturals, històries, menjars, música i celebracions de diverses cultures a les activitats de l'aula. Això s'ha de fer des del respecte i amb l'objectiu de valorar aquestes tradicions, no d'apropiar-se'n, ni de posar en el punt de mira alumnat d'altres territoris.

Educar per a eliminar estereotips a través de l'empatia

Utilitzar activitats que posen els i les estudiants en el lloc d'altres persones, ajudant-los a comprendre les dificultats que enfronten els que són discriminats. Això pot incloure contes diversos, jocs de rol, debats o testimonis de persones que han viscut situacions racistes.

Afrontar els conflictes ètnicoracials en el dia a dia

Els conflictes relacionats amb diferències culturals o ètniques han de ser abordats de manera directa, educativa i respectuosa. És important ensenyar a xiquets, xiquetes i adolescents com manejar aquestes situacions per a promoure el respecte mutu i la cerca de solucions pacífiques.

Revisar i eliminar materials amb estereotips etnocèntrics

Examinar contes, pel·lícules, il·lustracions, llibres i altres recursos educatius utilitzats a l'aula per identificar i reemplaçar aquells que presenten visions esbiaixades, racistes o despectives cap a altres pobles i cultures.

Crear materials didàctics equitatius i representatius

Desenvolupar i utilitzar recursos pedagògics que reflectesquen la diversitat cultural i social de manera justa. Aquests materials han de destacar les contribucions de diferents cultures i promoure una visió positiva de la interculturalitat.

Promoure la participació activa de les famílies i la comunitat

Involucrar les famílies i altres membres de la comunitat en activitats escolars que fomenten el respecte i el coneixement intercultural. Això pot incloure xarrades, tallers o festivals multiculturals on se celebren les diferents identitats que conviuen a l'entorn escolar.

En implementar aquestes estratègies, l'aula es converteix en un espai inclusiu i enriquidor, on la diversitat és vista com una fortalesa.

El racisme afecta les persones no blanques nascudes i/o criades aquí, moltes vegades no se'ls permet ser "d'ací" i es pregunta constantment d'on són assumint que no són d'ací i preguntant pels pares i iaïos si diven que són espanyols.

Racisme i construcció de la identitat

EINES PEDAGÒGIQUES EN PRO DE LA DIVERSITAT RACIAL EN L'EDUCACIÓ

Les persones necessitem sentir-nos part d'alguna comunitat perquè som éssers socials que depenem els uns dels altres. La identitat és allò que ens ajuda a saber qui som i a sentir-nos connectats amb un grup. Ens apleguem per moltes raons: perquè compartim gènere, ètnia, idees, gustos o perquè vivim en un mateix lloc. Tot i això, els territoris que habitem estan separats per fronteres que les persones han creat, no per límits naturals.

De vegades, en la defensa de les nostres identitats col·lectives, com la nostra cultura o creences, apareixen actituds negatives cap a altres grups. Això pot donar lloc al racisme, que passa quan algú tracta pitjor una altra persona només pel seu color de pell, el seu origen o cultura.

Quan comencen les actituds racistes?

El racisme no naix amb nosaltres. Els xiquets i xiquetes no discriminen de forma natural, però poden aprendre observant les persones adultes o els missatges que veuen en la societat, com mitjans de comunicació o el seu entorn. Aquestes actituds solen germinar des de menuts, si no se'ls ensenya a valorar la diversitat i respectar els altres.

On trobem més racisme?

El racisme pot aflorar en moltes parts, aquestes en són algunes:

- A les escoles, quan un xiquet o xiqueta és apartat del grup o rep burles pel seu origen.
- A la feina, quan algú no és contractat pel seu color de pell.
- Al carrer, quan es fan comentaris feridors cap a persones d'altres cultures.
- Als esports, com al futbol, on de vegades els seguidors insulten jugadors pel seu color de pell.

Què vol dir ser espanyol?

Ser espanyol es pot entendre de diferents maneres, depenent del context. En termes formals, la nacionalitat espanyola es defineix per les lleis i les polítiques que estableixen qui pot ser considerat espanyol. Això inclou les persones que naixen a Espanya, encara que la seua nacionalitat també pot dependre dels acords entre Espanya i els països d'origen de sos pares. A més, hi ha qui adquireixen la nacionalitat espanyola més endavant en la vida, després de complir certs requisits legals.

Tot i això, ser espanyol va més enllà dels papers. A Espanya, la idea d'espanyolitat no sempre s'alinea amb una imatge homogènia.

Malgrat que algunes persones tendeixen a associar ser espanyol amb certs trets físics o culturals, en realitat, Espanya és un país amb una història de mestissatge. Al llarg dels segles, ha estat un lloc on s'han barrejat diferents cultures, des de la influència àrab fins a l'arribada de persones d'Amèrica Llatina, Àfrica i Àsia.

Curiosament, moltes persones a Espanya es poden percebre com a "blanques" dins del país, però en eixir d'Espanya, descobreixen que altres no sempre les veuen de la mateixa manera. Això mostra com les idees sobre la raça i la identitat són relatives i depenen del context.

En definitiva, ser espanyol no és una cosa rígida ni uniforme. És un reflex de la nostra diversitat, la nostra història i de com podem conviure respectant i valorant les nostres diferències.

5

Espanya: d'un país d'emigrants a un d'immigrants

EINES PEDAGÒGIQUES EN PRO DE LA DIVERSITAT RACIAL EN L'EDUCACIÓ

Al llarg de la seva història, Espanya ha experimentat grans transformacions pel que fa als moviments de població. Durant molts anys, especialment al segle XIX i bona part del segle XX, Espanya va ser un país d'emigrants. Milions de persones van deixar la seva terra buscant millors oportunitats de vida. La pobresa, la manca de faena i, en molts casos, conflictes polítics, van espantar els espanyols a països com França, Alemanya, Argentina, Mèxic o Cuba. Aquestes persones contribueixen amb el seu treball en altres llocs, però també mantenen els seus vincles amb Espanya.

Tanmateix, en les últimes dècades, la situació ha canviat radicalment. Des de finals del segle XX i principis del XXI, Espanya ha passat de ser un país que enviava emigrants a ser una destinació per als que busquen noves oportunitats. Aquest canvi es va produir gràcies a factors com ara el desenvolupament econòmic, l'entrada d'Espanya a la Unió Europea i la millora de les condicions de vida.

Hui en dia, Espanya és un país divers, on viuen persones de moltes nacionalitats.

Aquest flux migratori ha enriquit la cultura espanyola amb noves tradicions, sabors, idiomes i maneres de pensar, però també ha generat reptes com la necessitat d'integració i la lluita contra el racisme i la discriminació.

El canvi de ser un país d'emigrants a un immigrant és una oportunitat per reflexionar sobre com tractem els qui arriben buscant el mateix que un dia van buscar moltes famílies espanyoles en altres països: un futur millor. La història d'Espanya, marcada per la pròpia migració, ens recorda la importància de l'empatia, el respecte i la solidaritat en un món cada cop més interconnectat.

Situacions de discriminació que ens podem trobar a l'escola o als nostres entorns propers:

eres del color de la caca!

En aquest tipus de situacions el que sol passar és que els professors diuen que són coses de xiquets, però el racisme subtil no és una cosa de xiquets i aquestes conductes han de ser corregides. Quan discriminem algú pel color de pell més fosc és racisme. En aquests casos cal parlar amb els alumnes que han tingut aquest episodi i aclarir que a ningú no se li diu això i que és ofensiu discriminar algú pel seu color de pell.

Les ètnies no són disfresses, ningú no es disfressa d'uropeu o persona caucàsica. Aquest tipus de pràctica s'anomena racisme recreatiu i es basa moltes vegades en la caricaturització d'altres cultures no eurocèntriques, fet que ridiculitza una ètnia o cultura.

No podem canviar el nom d'un infant només perquè ens sembla difícil pronunciar-lo. Hem d'aprendre a pronunciar-lo o podem fer-ne un acurtament per facilitar de dir-lo. És important amb aquestes xicotetes accions obrir la ment, ja que tothom pot pronunciar un nom igual que pot aprendre un idioma.

Wen? Millor et diem Maria, que és més fàcil...

Donar per fet que algú fa alguna cosa bé només pel seu origen o cultura és estereotipar, i això pot ser un perill per a les dinàmiques entre l'alumnat, perquè poden encasellar orígens amb coses concretes.

Al currículum escolar se segueixen estudiant alguns fets i assignatures d'una manera eurocèntrica, fins i tot des dels llibres els personatges només tendeixen a mostrar xiquets i xiquetes blancs en lloc de la diversitat que ja tenim a la major part del territori espanyol. Això suposa un gran problema, ja que allò que no es diu, no es veu, i allò que no es veu, per molt que hi siga, no existeix.

Això pot fer sentir l'alumne assenyalat, ja que se'l destaca i obliga a parlar del seu país com si ningú no el coneguera i fora Lluís l'encarregat de ser el cònsol del país, quan no ho fem si un xiquet ve d'un poble de Bilbao a de la nostra ciutat. En aquest cas, podem parlar abans a soles amb l'alumne/a i preguntar-li si li ve de gust explicar alguna informació o fins i tot portar alguna cosa de la seua cultura, sempre tenint en compte el que l'alumne vol. També es poden integrar continguts de Bolívia o un altre país a altres assignatures.

Luis, posa't de peu i parlem del teu país. Com es Bolívia?

La cavalcada de Reis d'Alcoi és un esdeveniment molt antic on moltes persones fan de patges dels Reis Mags i es pinten la cara de negre i els llavis rojos. Aquesta pràctica es diu blackface, i està malament perquè històricament es va fer servir per burlar-se i estereotipar les persones negres i les representaven de manera despectiva. Aquesta pràctica minimitza la seua humanitat i en reforça idees errònies. Des d'una perspectiva antiracista, el blackface perpetua el racisme en ridiculitzar i deshumanitzar un grup, ignorant-ne la història i el patiment. És important respectar la dignitat de totes les persones i evitar actes que reforcen estereotips nocius.

La importància de les paraules. Vocabulari i conceptes

II

Les paraules tenen poder. Allò que diem i com ho diem pot reforçar idees equivocades o ajudar-nos a construir una societat més justa. És per això que aprendre el significat de certs termes relacionats amb la racialitat és clau per entendre millor les desigualtats i lluitar-hi. Ací tens alguns conceptes importants:

RACISME

És una actitud que considera la seua pròpia cultura o raça superior a les altres (Etnocentrisme).

Els inicis del racisme daten de l'època esclavista i colonial, quan es comencen a segrestar persones del continent africà per portar-los com a esclaus a treballar a Europa, Amèrica i el Carib.

El primer article de la convenció internacional sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació racial (1965) defineix el racisme com a:

"Tota distinció, exclusió, restricció o preferència basada en motius de raça, color, llinatge o origen nacional o ètnic que tinga per objecte o per resultat anul·lar o menyscar el reconeixement, gaudi o exercici en condicions d'igualtat, dels drets humans i llibertats fonamentals en les esferes política, econòmica, social, cultural o en qualsevol altra esfera de la via pública."

En la majoria d'ocasions els afectats per aquestes actituds són grups ètnics diferents dels del territori de migració on es conviu; en aquests casos per tindre una cultura, color de pell o uns trets diferents es consideren inferiors. Una de les conseqüències directes del racisme és la disminució dels drets humans.

ANTIRACISME

És un moviment social i polític que cerca eliminar totes les formes de racisme estructural i individual. Aquest moviment és liderat principalment per persones racialitzades (aquelles que han estat històricament discriminades pel seu origen ètnic, raça o color de pell), encara que també compta amb aliats de diversos orígens.

El seu objectiu principal és desmantellar les estructures de poder, normes i actituds que perpetuen la discriminació racial i les desigualtats, tant a les institucions com a les pràctiques socials i culturals.

L'antiracisme no sols denuncia les formes de racisme directe, com els insults o actes d'exclusió, sinó també les formes més subtils o invisibles, com les barreres en l'accés a l'educació, ocupació, salut o habitatge, així com les representacions negatives als mitjans de comunicació o als discursos polítics.

Per a ser negra eres bonica!

Aquests són termes que són imprescindibles conèixer en profunditat. A partir d'ací, trobaràs termes que ens ajudaran a explicar temes com ara diversitat, igualtat i racisme de forma clara i respectuosa per a xiquets, xiquetes i joves. Usar les paraules correctes és clau per a construir un llenguatge inclusiu.

RACISME

El racisme és quan una persona o grup tracta malament una altra persona o creu que és millor que ella només perquè té un color de pell, una cultura o uns trets diferents. Això no està bé, perquè totes les persones som igual de valuoses i tenim els mateixos drets, sense importar com ens veiem o d'on venim. El racisme pot fer que alguns no tinguin les mateixes oportunitats o drets, i per això hem de tractar sempre tothom amb respecte i amabilitat.

ETNICITAT

L'ètnia és un grup de persones que tenen coses en comú, com les tradicions, l'idioma, el menjar o la manera de viure. És com una gran família amb una història i costums semblants. Totes les ètnies han de ser valorades i respectar-se. No s'ha d'utilitzar com a base per a la discriminació o l'exclusió.

XENOFÒBIA

La xenofòbia és quan algú té por o no tracta bé persones d'altres països o cultures només perquè són diferents. Això està malament perquè totes les persones, sense importar d'on vinguen, mereixen respecte i bon tracte.

RAÇA

La raça s'usava per parlar de diferències entre grups d'animals, però també es va començar a utilitzar per dividir les persones segons el color de la pell o l'origen. Això es va fer per dir que alguns grups eren millors que els altres, però no és cert. Totes les persones venim del mateix lloc i som part de la mateixa humanitat. Tot i que encara es fa servir "raça" per parlar de persones, totes les persones tenim el mateix origen i som part de la humanitat. Malgrat això, es continua usant el terme raça per distingir entre grups humans.

PREJUDICI

El prejudici és un judici previ d'una cosa que no es coneix, quan pensem una cosa dolenta d'una persona o un grup abans de conèixer-los bé. És com jutjar algú sense saber realment com és. Els prejudicis poden fer que tractem malament les persones o que les separem només perquè són diferents, i això no està bé. Per això, és important conèixer els altres i ser amables, per no creure coses que no són certes.

ANTIRACISME

Antiracisme és una manera de pensar que va en contra del racisme i es basa a treballar perquè tots, sense importar el color de la pell o d'on venen, siguin tractats amb igualtat i respecte. Significa dir "no" al racisme i lluitar per un món on tots puguem viure junts de manera justa i amigable.

COLONITZACIÓ

La colonització és quan un país més poderós pren el control d'un altre lloc, de les terres i de la gent normalment amb menys poder i per la força. Durant aquest temps, els colonitzadors canvien moltes coses, com els costums, la manera de governar i fins i tot les llengües, sense demanar permís a les persones que ja hi vivien.

DIÀSPORA

S'anomena diàspora quan un grup de persones d'un mateix país o continent es muden a diferents països o regions, però continuen mantenint la cultura, les tradicions i els records del lloc d'origen. És com si un grup d'amics se n'anara a viure a diferents llocs, però continuen sent amics i compartint allò que els uneix.

ESTEREOTIP

Un estereotip és una idea que moltes persones tenen sobre com són els altres, només pel color de pell, la raça, el gènere, la forma de vestir o d'on venen. De vegades, aquestes idees no són certes i poden fer que tractem algú de manera injusta. Per això és important conèixer les persones abans de jutjar-les.

PRIVILEGIS

Els privilegis són avantatges que algunes persones tenen, com rebre un millor tracte o tindre més oportunitats, només per fets com ser xiquet o xiqueta, de quin país venen o el seu color de pell. Algunes persones tenen més privilegis que altres i això no sempre és just. Per tant, és important intentar ajudar i respectar els altres perquè tots tinguin les mateixes oportunitats.

DIVERSITAT

La diversitat ètnicoracial vol dir que les persones són de diferents llocs, colors de pell i costums. Això fa que el món siga més interessant i especial.

SUBSAHARIÀ

Subsaharià és una paraula que es fa servir per parlar de persones que viuen al sud del Sàhara, però no sempre és justa perquè fa que Àfrica sembli un lloc igual per a tothom, quan en realitat té moltes cultures i països diferents. És millor aprendre sobre Àfrica amb respecte i sense fer servir paraules que dividisquen.

APROPIACIÓ CULTURAL

L'apropiació cultural és quan algú pren coses d'una altra cultura, com ara roba, música, pentinats o tradicions, però ho fa sense entendre'n el significat o sense demanar permís. Per exemple, si una tradició és molt important per a un grup de persones i algú la fa servir només com si fora una disfressa o per guanyar diners, això pot ofendre aquestes persones.

És diferent quan aprenem i respectem una altra cultura, com escoltar la seua música o tastar el menjar amb curiositat. Això s'anomena apreciar la cultura, i està bé perquè mostra respecte per les persones que en formen part.

PERSONES RACIALITZADES

Les persones racialitzades són aquelles que la societat tracta diferent pel seu color de pell, cultura o origen, i moltes vegades no les tracta amb justícia. Això passa perquè fa molt de temps es van crear idees per a dir que algunes races eren millors que altres, cosa que no és veritat. Aquestes idees afecten com les tracten les institucions, com les escoles o les faenes, però hem d'aprendre que totes les persones mereixen respecte i ser tractades de la mateixa manera. Encara que tots som racialitzats, el que és blanc europeu es reconeix com el normal, i les persones racialitzades són aquelles que no caben dins d'aquesta normalitat.

INTERCULTURAL

Intercultural significa que persones de diferents cultures es relacionen, es coneixen i aprenen les unes de les altres. És com compartir tradicions, maneres de parlar, menjars i costums, i adonar-se que la diversitat ens fa més forts i millors.

Com anomenem les persones segons la seva ètnia des del respecte i la consciència?

El llenguatge que fem servir per anomenar les persones reflecteix les nostres idees, les nostres creences i, en molts casos, els prejudicis que com a societat hem après. Per això, en parlar sobre les persones negres, és important fer-ho des d'una perspectiva que respecte la seua humanitat, identitat i història. A continuació, s'expliquen alguns termes comuns, quins són apropiats i quins no, i les raons.

El més important és recordar que les paraules tenen pes. Escoltar les persones negres sobre com volen ser anomenades i reflexionar sobre les nostres pròpies pràctiques de llenguatge són passos essencials cap a un tracte més respectuós i antiracista.

Els termes següents els podem explicar així per a l'alumnat:

És important fer servir paraules que respecten les persones negres i que no les facen sentir malament. Algunes paraules són bones i d'altres no tant. Ací t'ho expliquem:

NEGRE/A

És una paraula correcta i moltes persones negres la fan servir amb orgull. No és dolenta si la dius des del respecte. Si "negre" es fa servir amb connotacions despectives o acompanyat de comentaris racistes, òbviament es converteix en un insult.

DE COLOR

Aquesta paraula no és adequada. Encara que pot semblar respectuosa ve carregada d'una història colonial i racista, especialment en el seu ús en països angloparlants (people of color). Dir "de color" no està bé perquè sembla que ser blanc és normal i les altres pells són un poc estranyes. Val més no fer-la servir.

AFRODESCENDENT

És una bona paraula que parla de les arrels de les persones negres, que venen d'Àfrica. És útil per parlar de la història i la cultura. Tot i això, no totes les persones negres s'identifiquen com a afrodescendents. Algunes prefereixen altres termes, com ara identificar-se amb el seu país o regió d'origen, com ara "afrocolombià/ana" o "afroespanyol/a". El que és important és respectar com cada persona defineix la seua identitat.

El més important és que escoltes com una persona vol ser anomenada i faces servir les paraules amb afecte i respecte. Així podem construir un món millor.

Persones Asiàtiques

No és respectuós fer servir paraules com “groc” o burlar-se del seu aspecte o accent. Això pot fer que se senten malament.

No és correcte dir “el xinès” en parlar d’un “basar”; és més respectuós perquè no totes les persones asiàtiques són xineses. A Àsia hi ha molts països i cultures, com el Japó, Corea o les Filipines. Usar “el basar” o el nom propi del comerç és una manera senzilla de mostrar respecte i de trencar amb els prejudicis.

Persones Indígenes d'Amèrica del Sud

Les persones indígenes tenen noms molt bonics per a les seues comunitats, com maia, maputxe o quítxu. Així es reconeix la seua riquesa cultural, ja que tenen històries, llengües i cultures pròpies que sovint han estat esborrades pel colonialisme. Dir-los indis és un error, ja que va sorgir de l'equivocació de Cristòfor Colom en pensar que havia arribat a l'Índia. A més de no ser correcte, “indi” ha estat usat per tractar-los com si no foren persones.

També anomenen Amèrica “Abya Yala”, que significa “terra viva”.

La invisibilització de les seues lluites i èxits continua sent un acte colonial, per la qual cosa la nostra responsabilitat és aprendre'n i respectar-ne les formes de vida sense imposar perspectives eurocèntriques.

Persones Hindús

No faces servir sobrenoms com a “paki” perquè és un insult racista, especialment a Europa, on es va fer servir durant molt de temps per tractar sense humanitat les persones migrants d'aquesta regió.

Si algú ve de L'Índia, Pakistan o un altre país proper, pregunta-li com prefereix que li digues.

És molt important entendre que aquestes persones venen de cultures amb històries antigues i complicades que han estat maltractades pel colonialisme europeu.

Persones Gitanes

El poble gitano o romaní és un dels grups més discriminats a Espanya. Anomenar algú “gitano/a” està bé si ho fas amb afecte i respecte, però no és bo fer servir aquesta paraula per burlar-se'n o dir coses dolentes.

Dir que algú “sembla gitano” com a insult és discriminació i racisme antigitano.

També se'ls pot anomenar “poble romaní”, que és el seu nom original.

També és important evitar l'apropiació de la seua cultura, com la seua música o estètica, sense reconèixer-ne l'origen ni les aportacions.

En tots els casos, l'important és tractar les persones amb respecte i aprendre més d'elles.

Algunes històries que fan necessari l'antiracisme

Les comunitats racialitzades han viscut racisme des de fa molt de temps, especialment arran del racisme estructural, la comunitat negra a Espanya ha estat i continua sent la que pateix més episodis racistes, però això no és nou, té una història llarga.

III

“COVID 19 i la comunitat asiàtica” 2019

Durant la pandèmia de COVID-19, moltes persones van començar a culpar les persones asiàtiques pel virus, només perquè el brot va començar a Xina. Això va fer que algunes persones les tractaren malament, els digueren coses lletges o les apartaren. Aquest augment del racisme va ser degut a pors i prejudicis, però no va ser just perquè el virus no té res a veure amb la raça o l'origen de les persones. El COVID va afectar tothom, sense importar d'on eren, i ningú mereix ser tractat malament per alguna cosa que no poden controlar.

REFLEXIÓ:

Quan algú et tracta malament pel color de la pell o per l'origen, és una oportunitat per a ensenyar-los que tots som valuosos i que el que realment importa és com som per dins.

“La història de Lucrecia Pérez” 1992

Lucrecia Pérez era una dona de la República Dominicana que va vindre a Espanya buscant una vida millor per a ella i la seua família. Va arribar a un poble anomenat Aravaca, on vivia amb esforç, treballant dur i somiant amb un futur més feliç.

Una nit, mentre estava reunida amb altres persones, va ser atacada per un grup liderat per un guàrdia civil. Aquest home, que tenia idees racistes i no volia que persones d'altres països hi visqueren, li va fer molt de mal i acabà amb la seua vida.

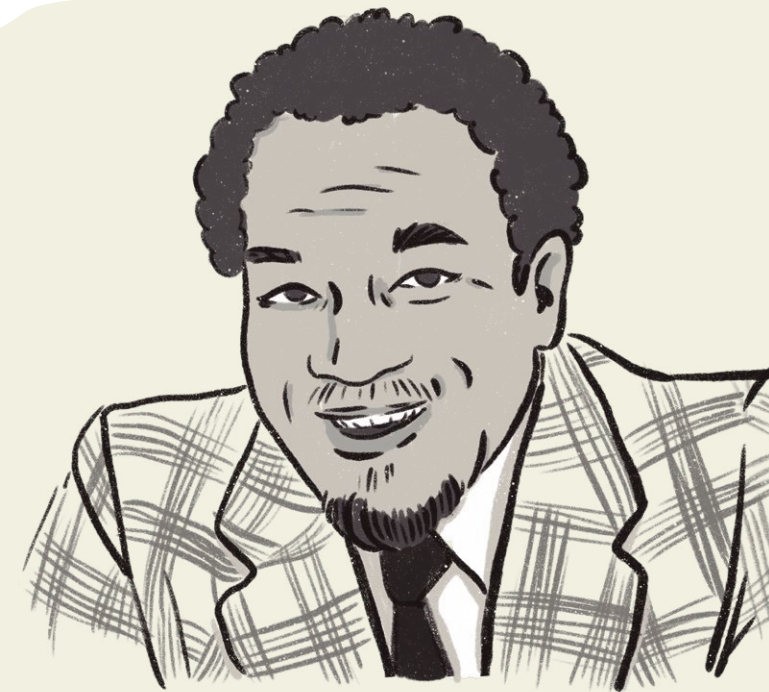
La mort de Lucrecia va ser molt trista i també molt important perquè a Espanya moltes persones començaren a parlar més sobre el racisme i a lluitar perquè ningú més no siga tractat injustament pel seu color de pell o per vindre d'un altre lloc.

Lucrecia
Pérez

REFLEXIÓ:

La història de Lucrecia ens ensenya que jutjar o tractar malament algú per ser diferent està molt malament. Tots som iguals, i hem de treballar junts perquè sempre hi haja respecte i justícia per a totes les persones.

Alphonse
Arcelín

La història del Negre de Banyoles i Alfonso Arcelín 1992

En un poble d'Espanya anomenat Banyoles, hi havia un museu on tenien el cos d'un home africà, que anomenaven el Negre de Banyoles. Aquest home havia sigut portat a Europa fa molt de temps des de Botswana, a Àfrica, i l'exhibien com si fora un objecte.

Un metge anomenat Alfonso Arcelín, que era afrodescendent, va veure això i es va sentir molt trist i indignat. Sabia que no estava bé tractar un ésser humà d'aquesta manera. Alfons va començar a parlar amb moltes persones i a treballar de valent perquè es retornara el cos de l'home a la seua terra natal.

Després d'anys d'esforç, va aconseguir fer justícia. El cos de l'home va ser portat de tornada a Botswana, on finalment va poder descansar en pau, amb el respecte que es mereixia.

REFLEXIÓ:

Aquesta història ens ensenya que, com Alfonso, podem alçar la veu per ajudar a fer que les coses siguen justes. Respectar els altres és important, i si veiem alguna acció que no està bé, podem treballar per canviar-ho.

“La història dels zoològics humans” 1888

Fa molt de temps, a Espanya i a altres països, es van organitzar el que anomenaren “zoològics humans”. Eren llocs on portaven persones de diferents parts del món, com Àfrica, Amèrica i Àsia, perquè altres persones pogueren veure com vivien, quina roba feien servir i com eren els seus costums.

En aquests llocs, les persones vivien en cabanyes o construccions que representaven les cases tradicionals, i de vegades feien activitats o balls típics de la seua cultura. Molts visitants anaven per aprendre sobre aquestes cultures que eren diferents de la seua.

Amb el temps, la gent va deixar de fer aquesta mena d'exposicions. Ara, quan es parla dels zoològics humans, hi ha persones que pensen que van ajudar a mostrar cultures noves, i d'altres que creuen que no era just per a les persones que en van ser part.

REFLEXIÓ:

“Què et sembla a tu aquesta història? Creus que era una bona manera d'aprendre sobre altres cultures? Com creus que se sentien les persones que estaven als zoològics humans? És interessant pensar com podem conèixer altres cultures de manera respectuosa”.

La Negra Càndida

“La història de la negra Càndida” 1868

Càndida va ser una dona negra que visqué a Espanya i està considerada l'última esclava del país. Durant molts anys, a Espanya hi havia persones esclavitzades, especialment d'Àfrica, que eren tractades com a propietat i forçades a treballar sense rebre cap salari. Càndida en va ser una. Tot i ser molt intel·ligent, amable i treballadora, no era lliure com altres persones a causa del seu color de pell.

Quan l'esclavitud va ser abolida, Càndida va continuar lluitant pels drets de les persones negres, enfrontant moltes dificultats, però sempre defensant la igualtat i el respecte per a tothom. La seua història mostra com l'esclavitud va ser una realitat molt dolorosa a Espanya, però també ens ensenya la importància de lluitar per la llibertat i el respecte entre totes les persones.

REFLEXIÓ:

La història de Càndida ens recorda que, encara que en el passat moltes persones van ser tractades injustament, hui hem de valorar i respectar tothom, sense importar d'on vinguen o com es vegen.

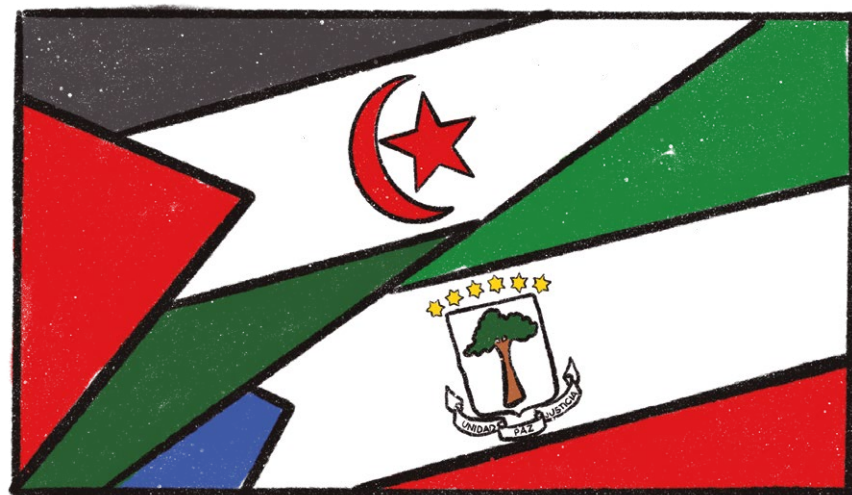

Guinea Equatorial i Sàhara Occidental: Les últimes Colònies d'Espanya

Fa molts anys, Espanya tenia colònies a altres parts del món, és a dir, territoris que controlava encara que estigueren lluny. Entre les últimes colònies d'Espanya hi havia Guinea Equatorial a Àfrica i Sàhara Occidental, que també és al continent africà.

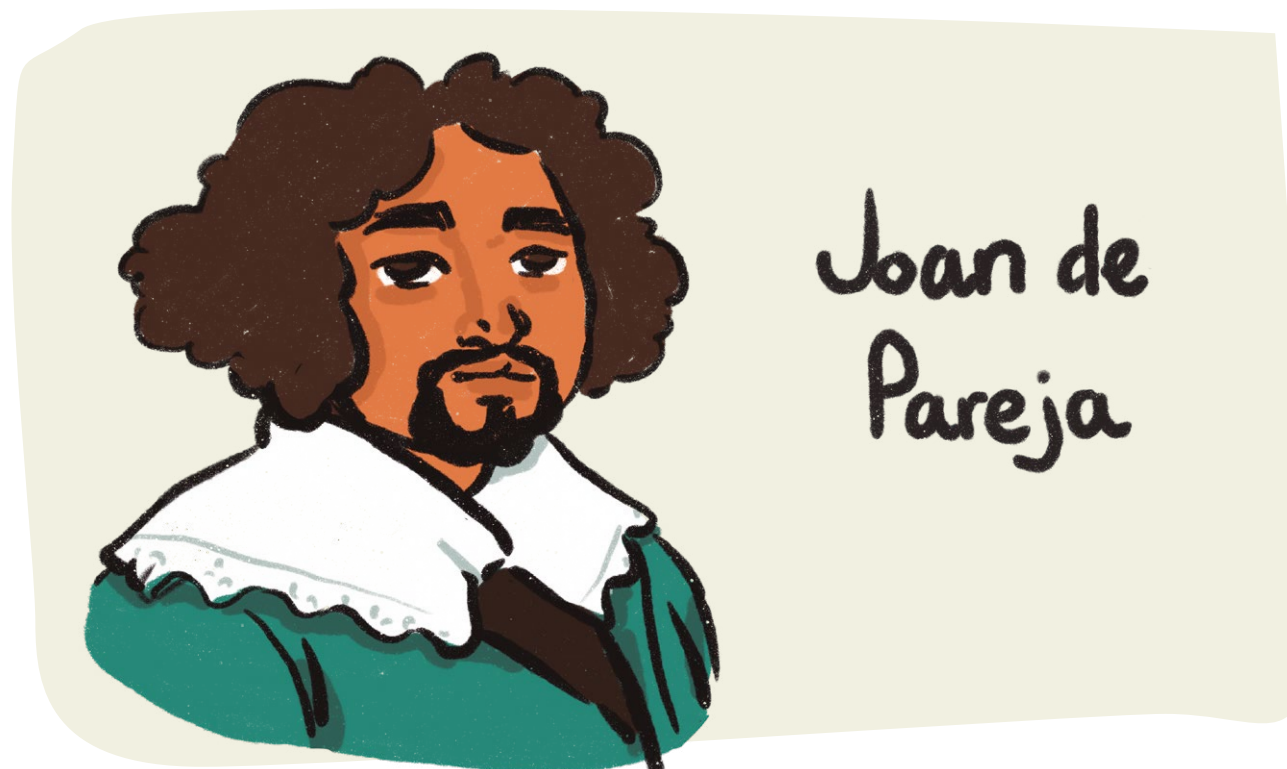
El 1968, després de molts anys de lluita, Guinea Equatorial va aconseguir la seua independència i es va convertir en un país lliure. Tot i això, la majoria de persones parlen espanyol perquè va ser l'idioma que Espanya va obligar a aprendre durant la colonització. Hui en dia també tenen les seues pròpies cultures i tradicions africanes. Actualment Guinea Equatorial és l'únic país d'Àfrica on l'espanyol és llengua oficial.

El Sàhara Occidental també va ser colònia espanyola. Les persones parlaven espanyol juntament amb els seus idiomes tradicionals. Encara que Espanya deixà de controlar el Sàhara Occidental, moltes persones grans encara parlen espanyol, i hi ha parts de la seua cultura que estan connectades amb aquest passat.

REFLEXIÓ:

Això ens mostra com la colonització va deixar empremtes en els idiomes que es parlen a alguns països. Tanmateix, és important recordar que aquests llocs tenen la seua pròpia història, cultura i maneres de viure que són igual de valuoses. Com et sentiries si algú vinguera a ta casa, et diguera que els teus costums estan malament i t'obligara a canviar tot allò que fas? Aprendre aquesta història ens ajuda a valorar la diversitat i a ser més respectuosos amb les cultures dels altres.

Joan de Pareja

Joan de Pareja, ajudant de Velázquez, 1610

Joan de Pareja va ser un home esclavitzat al segle XVII, que va viure a la casa del famós pintor Diego Velázquez. A pesar que no era lliure, Joan tenia un gran talent per a la pintura. Velázquez ho va reconèixer i li ensenyà a pintar.

Malgrat ser esclau, Joan es va convertir en un pintor molt hàbil. Quan fou alliberat, va començar a pintar pel seu compte, i algunes de les seues obres van ser molt apreciades. Fins i tot va pintar un retrat de Velázquez, que hui és molt famós.

La història de Joan de Pareja mostra com, malgrat les dificultats de l'esclavitud, el talent i la dedicació poden canviar el destí d'una persona.

REFLEXIÓ:

Ens recorda que tots, sense importar d'on venim o les dificultats que enfrontem, mereixem ser tractats amb respecte i tindre l'oportunitat de mostrar allò que som capaços de fer.

Quan Cristòfor Colom arribà a Amèrica, 1492

Fa més de 500 anys, el 1492, Cristòfor Colom i la seua tripulació van arribar a un continent que ara coneixem com a Amèrica. Tot i que alguns diuen que “van descobrir” Amèrica, en realitat, aquest lloc ja estava habitat per milions de persones indígenes amb cultures, idiomes i formes de vida molt avançades. Amèrica no necessitava ser “descoberta”, perquè ja existia.

Quan els europeus van arribar, començaren a prendre terres i riqueses dels pobles indígenes. Moltes persones van ser obligades a treballar per als colonitzadors, però les condicions eren tan dures que moltes van morir. Davant d'això, els colonitzadors van decidir portar persones des d'Àfrica, que segrestaven i obligaven a treballar com a esclaves a Amèrica. Aquestes persones africanes també van patir molt, ja que van ser separades de les famílies i obligades a viure en condicions terribles.

Durant aquest procés, milions de persones indígenes i africanes van morir o van perdre les llibertats. Fou una època de gran patiment per als pobles que habitaven Amèrica i per als que van ser portats des d'Àfrica.

REFLEXIÓ:

Aquesta història ens mostra que l'arribada dels europeus a Amèrica no va ser només un “descobriment” sinó també un moment molt dolorós per a moltes persones. Ens convida a reflexionar: com ens sentiríem si algú arribara a casa nostra, prenguera el que tenim, ens obligara a treballar o fins i tot ens allunyara de la nostra família?

Hui podem aprendre d'aquests errors del passat per construir un món millor, on totes les persones, sense importar-ne l'origen o la cultura, siguen tractades amb respecte i dignitat. També és una oportunitat per a valorar la resistència i els ensenyaments dels pobles indígenes i africans, que, malgrat tant de patiment, van deixar una empremta important en la història i en les nostres cultures actuals.

Al-Àndalus, els moriscs i les persones negres, 711

Fa molt de temps, en una part de la península Ibèrica anomenada Al-Àndalus, hi vivien persones de moltes cultures diferents. Al-Àndalus era el nom que es donava a les terres governades pels musulmans, que arribaren des del nord d'Àfrica l'any 711 i hi van romandre vora 800 anys. Durant aquell temps, hi va haver un intercanvi molt ric d'idees, ciència, art i tradicions entre musulmans, cristians i jueus.

En aquesta història també hi van ser presents persones negres, que arribaren a Al-Àndalus des d'Àfrica per moltes raons. Algunes eren comerciants, altres venien com a estudiants, soldats o fins i tot com a persones esclavitzades.

A pesar que moltes vegades la seua història ha estat oblidada o poc explicada, les persones negres van jugar un paper important a Al-Àndalus. Van ajudar a construir ciutats, treballaren als camps, i fins i tot van arribar a ser importants líders, poetes o filòsofs.

Quan els cristians van reconquerir les terres d'Al-Àndalus, moltes persones musulmanes i jueves van haver de convertir-se al cristianisme per quedar-s'hi. Aquestes persones es van anomenar "moriscs". Malgrat això, fins i tot després de convertir-s'hi, els moriscs van continuar enfrontant molta discriminació, i el 1609 van ser expulsats d'Espanya. Això va incloure també persones negres que vivien entre ells.

REFLEXIÓ:

És important conèixer aquestes històries per entendre que Espanya, des de fa molt de temps, ha estat un lloc ple de diversitat. Tot i que moltes vegades les persones negres d'Al-Àndalus no apareixen als llibres d'història, el seu paper va ser molt important. Van construir, van crear i van deixar empremtes en la cultura que coneixem hui en dia.

Reflexionem: Com ens sentiríem si les nostres històries o les de les nostres famílies foren oblidades?

Aprendre sobre el passat ens ajuda a valorar totes les persones i les seues contribucions, sense importar-ne el color de pell, religió o cultura.

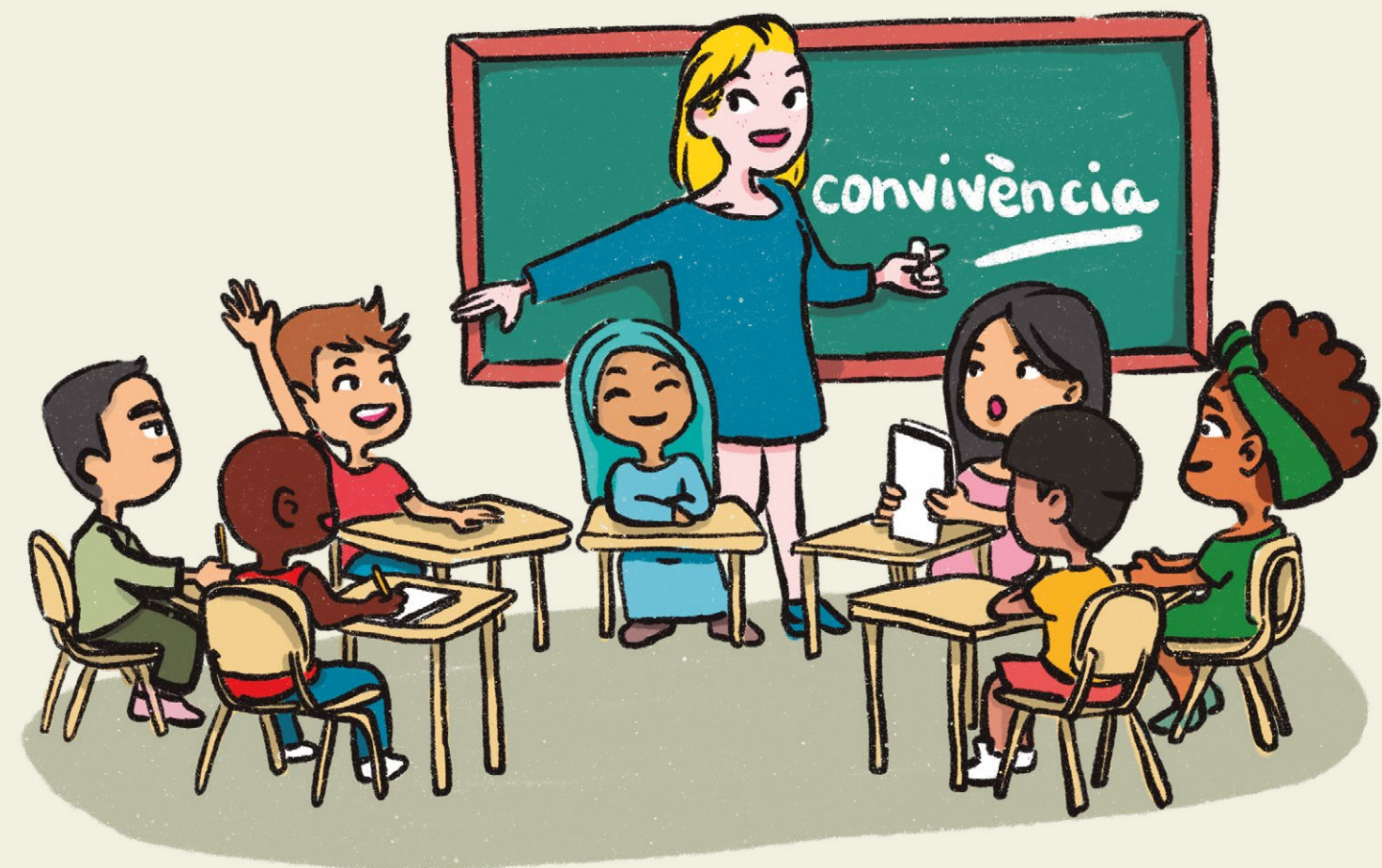
Al-Andalus

Activitats per a fer amb alumnat a l'aula

ACTIVITAT 1	ACTIVITAT 2	ACTIVITAT 3	ACTIVITAT 4
Com és una persona espanyola?	Imaginar des de les aparences	"Notícies: Veritat o mentida?" Aprent a pensar críticament	"Un viatge pel món: Música, contes i tradicions"
1	2	3	4

ACTIVITAT 1

Com és una persona espanyola?

Objectiu:

Ajudar l'alumnat a reflexionar sobre la diversitat en la identitat espanyola i qüestionar estereotips relacionats amb els trets físics.

Instruccions per al professor o professora:

PRESENTA L'ACTIVITAT:

- Explica als alumnes que hui reflexionaran sobre com imaginem una persona espanyola. Pots preguntar:
 - » “Què és el que fa que algú siga espanyol o espanyola?”
 - » “Com creuen que es veu una persona espanyola?”

PRIMERA PART: DIBUIXOS O DESCRIPCIONS ESCRITES:

- Demana a cada estudiant que faça un dibuix o escriba una breu descripció de com imagina una persona espanyola.
- Deixa que treballen de forma lliure, sense influir en les idees o donar pistes.

REVISIÓ I REFLEXIÓ EN GRUP:

- Recol·lecta els dibuixos i descripcions.
- Observa si apareixen patrons comuns, com a descripcions de persones amb pell blanca o característiques específiques.
- A partir dels resultats, fes preguntes que conviden a la reflexió, com ara:
 - » “Totes les persones espanyoles es veuen iguals?”
 - » “Creuen que hi ha persones espanyoles amb diferents colors de pell o cultures?”
 - » “Què creuen que realment fa a algú espanyol o espanyola?”

REFLEXIÓ GUIADA:

Ajuda l'alumnat a explorar idees clau, com ara:

- Ser espanyol o espanyola no depèn només de com ens veiem, sinó de factors com el lloc on naixem, els nostres costums, la nostra història o fins i tot documents com el DNI.
- Espanya és un país divers, i la seua riquesa ve de les moltes cultures i persones diferents que en formen part.

TANCAMENT DE L'ACTIVITAT:

- Fomenta un ambient de respecte i curiositat on l'alumnat pugui compartir les seues reflexions.
- Reforça la idea que no hi ha una única manera de ser espanyol o espanyola i que la diversitat ens fa més forts i especials.

ACTIVITAT 2

Imaginar des de les aparences

Objectiu:

Aquesta activitat fomenta un espai de reflexió per als estudiants i ajuda a visibilitzar com els prejudicis poden ser presents fins i tot en decisions quotidianes.

Instruccions per al professor o professora:

PREPARACIÓ PRÈVIA:

- Recopila imatges de persones diverses: assegureu-vos d'incloure una varietat d'edats, gèneres, colors de pell i contextos culturals.
- Prepara una llista de rols, treballs o situacions (per exemple: metge/essa, futbolista, científic/a, granger/a, persona aturada, turista, etc.).

INTRODUCCIÓ A L'ACTIVITAT:

- Presenta l'activitat explicant que es tracta de reflexionar sobre com associem certes idees o faenes a les persones només per la seua aparença.
- Pots preguntar al grup:
 - » “Creuen que tots som iguals a l'hora d'exercir un treball o viure una situació?”
 - » “Alguna vegada han pensat que algú no podia fer alguna cosa per com es veia?”

DINÀMICA DE L'ACTIVITAT:

- Dividiu la classe en dos grups.
- Doneu a cada grup un conjunt d'imatges. Un grup rebrà imatges majoritàriament de persones blanques i l'altre de persones racialitzades.
- Demaneu-les que unisquen les imatges amb les idees o treballs que tu els dones. Per exemple:
 - » Grup 1: “Associa aquestes persones amb les faenes d'aquesta llista.”
 - » Grup 2: “Associa aquestes persones amb les situacions d'aquesta llista.”
- Permet que cada grup debata i trie, i anota les decisions.

POSADA EN COMÚ I ANÀLISI:

- Junta tota la classe i revisa com cada grup ha assignat els treballs o situacions a les imatges.

- **Pregunta:**
 - » “Per què han triat aquesta faena per a aquesta persona?”
 - » “Creuen que la seua decisió té alguna cosa a veure amb l’aparença de les persones de les imatges?”
- Assenyala patrons que puguem sorgir, com associar certs treballs a persones blanques i altres a persones racialitzades.

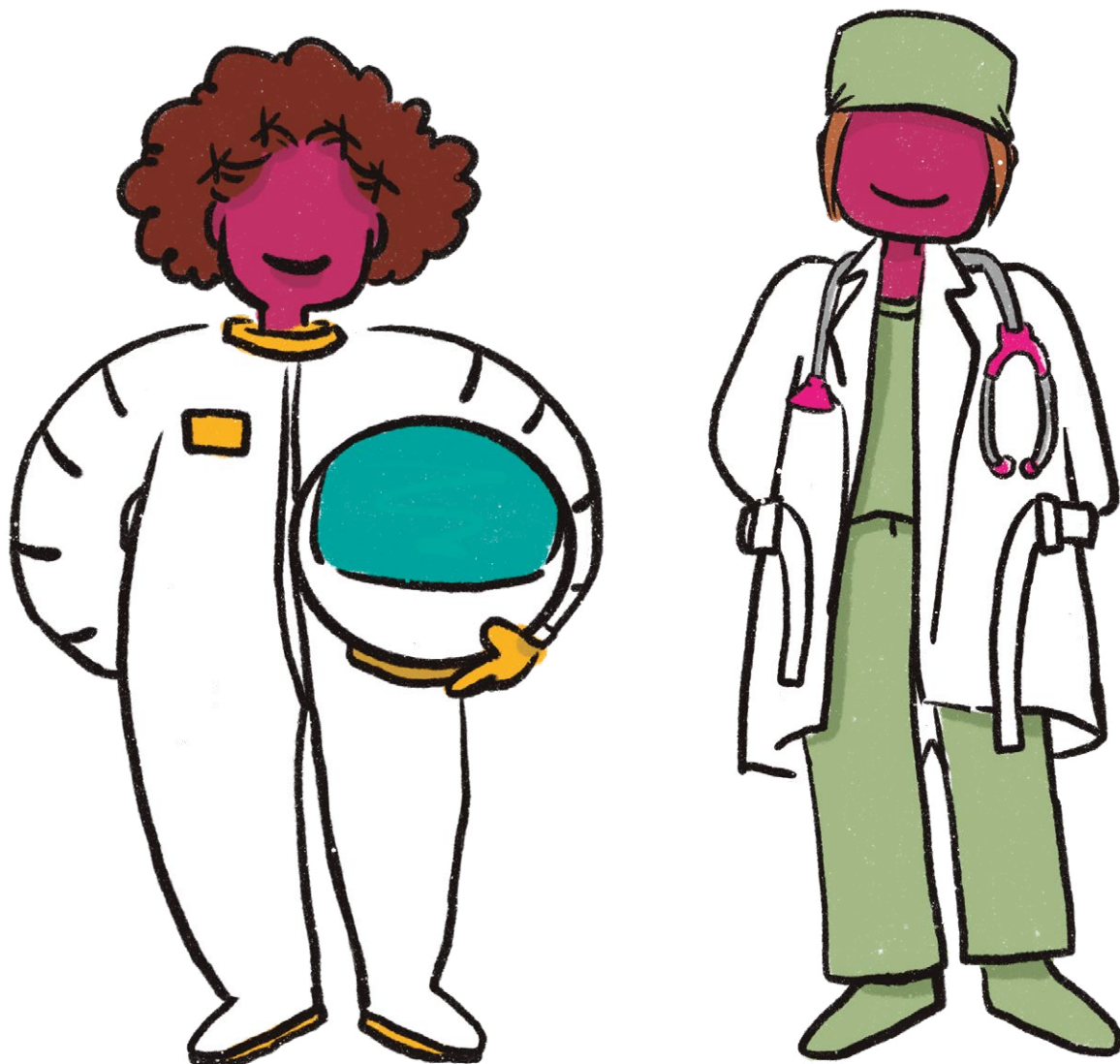
REFLEXIÓ GUIADA:

- Ajuda els alumnes a reflexionar sobre els estereotips i com aquests influeixen en les nostres idees sense adonar-nos-en.

- Parla sobre la diversitat al món laboral i la importància de valorar les persones per les seues habilitats i no per com es veuen.
- Destaca que els estereotips poden limitar les oportunitats de les persones i que, com a societat, hem de treballar per superar aquestes idees preconcebudes.

TANCAMENT DE L'ACTIVITAT:

- Convida l'alumnat a pensar com poden qüestionar els estereotips en el seu dia a dia.
- Reforça la idea que tots i totes tenim el mateix potencial i hauríem de tindre les mateixes oportunitats, sense importar el nostre color de pell, gènere o aparença.

ACTIVITAT 3

“Notícies: Veritat o mentida?” Aprenent a pensar críticament

Objectiu:

Desenvolupar en l'alumnat la capacitat d'analitzar notícies relacionades amb temes racials, fomentar el pensament crític i ensenyar eines bàsiques per verificar informació i evitar caure en prejudicis o desinformació.

Instruccions per al professor o professora:

PREPARACIÓ PRÈVIA:

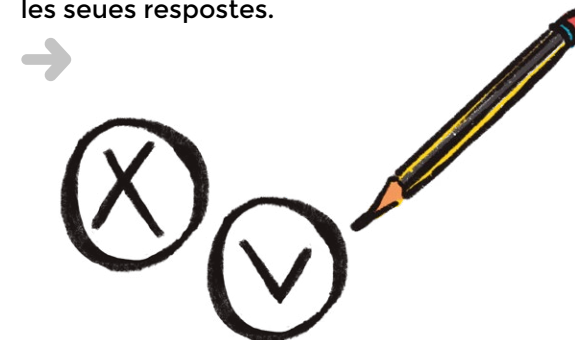
- Seleccionen dues o tres notícies reals o inventades, relacionades amb temes racials o migratoris.
- Inclou:
 - » Una notícia vertadera i ben fonamentada.
 - » Una notícia falsa que utilitze llenguatge sensacionalista o esbiaixat.
- Prepara una llista de preguntes o criteris per analitzar les notícies (per exemple: font, llenguatge utilitzat, evidència presentada).

INTRODUCCIÓ A L'ACTIVITAT:

- Pregunta al grup:
 - » “On solem llegir o escoltar notícies?”
 - » “Com sabem si el que llegim és veritat o mentida?”
- Explica que de vegades les notícies poden exagerar o inventar informació, i això pot crear prejudicis contra certs grups de persones.

DINÀMICA DE L'ACTIVITAT:

- Divideix la classe en xicotets grups i lliura una notícia a cada grup.
- Proporciona'ls la llista de preguntes per analitzar la notícia:
 1. D'on ve aquesta notícia? (investigar la font)
 2. Quines paraules fa servir per descriure les persones o la situació?
 3. Presenta proves o només opinions?
 4. Com et fa sentir aquesta notícia?
- Demana a cada grup que discutisca i anote les seues respostes.

TANCAMENT DE L'ACTIVITAT:

- Convida l'alumnat a reflexionar:
 - » “Com podem assegurar-nos de creure en alguna cosa que no és certa?”
 - » “Què podem fer si veiem una notícia falsa o racista?”
- Reforça la idea que ser crítics amb allò que llegim o escoltem ens ajuda a construir una societat més justa i respectuosa.

POSADA EN COMÚ I ANÀLISI:

- Junta tota la classe i demana a cada grup que compartisca les seues conclusions sobre la notícia que han analitzat.
- Pregunta a la resta de la classe:
 - » “Creuen que aquesta notícia és vertadera o falsa? Per què?”
- Revela quina de les notícies era falsa i explica com es pot detectar aquest tipus de desinformació.

REFLEXIÓ GUIADA:

- Parleu sobre l'impacte que les notícies falses o sensacionalistes tenen en com veiem altres persones, especialment les que són diferents a nosaltres pel seu color de pell, cultura o lloc d'origen.
- Ensenya eines bàsiques de verificació, com:
 - » Busqueu la notícia en diverses fonts.
 - » Reviseu si prové d'un mitjà fiable.
 - » Analitzeu el llenguatge i les imatges utilitzades.

ACTIVITAT 4

“Un viatge pel món: Música, contes i tradicions”

Objectiv:

Fomentar el respecte i l'apreciació per altres cultures a través de la música, els contes i les tradicions, tot mostrant que la diversitat cultural és enriquidora. Desenvolupar en l'alumnat una actitud oberta, curiosa i lúdica al voltant dels costums d'altres països, promovent l'enteniment i la convivència intercultural de manera divertida i participativa.

Instruccions per al professor o professora:

PREPARACIÓ PRÈVIA:

- Selecciona:
 - » Una cançó típica d'un país o una regió, preferiblement amb un missatge senzill o alegre.
 - » Un conte breu d'aquesta mateixa cultura, que siga adequat per a l'edat de l'alumnat.
 - » Una recepta, joc tradicional o costum senzill que es puga compartir amb la classe.

- Prepara materials audiovisuals o eines necessàries (enregistraments, imatges, utensilis per a cuinar, etc.).

INTRODUCCIÓ A L'ACTIVITAT:

- Pregunta al grup:
 - » “Han escoltat música dels altres països?, Coneixen contes o tradicions d'altres llocs?”
- Explica que hui “viatjaran” a un territori diferent a través de la música, els contes i les tradicions.

DINÀMICA DE L'ACTIVITAT:

- Música:
 1. Reprodueix la cançó seleccionada.
 2. Anima l'alumnat a escoltar-la atentament. Poden ballar, seguir el ritme o intentar aprendre algunes paraules si en teniu la lletra.
 3. Pregunta:
 - » “En què s'assembla o diferencia de les cançons que coneixem?”
- Conte:
 1. Llegeix o narra el conte triat.
 2. Pregunta:
 - » “Què hem après del conte?”
 - » “Hi ha alguna cosa semblant als contes que coneixem?”

- Tradició o activitat cultural:

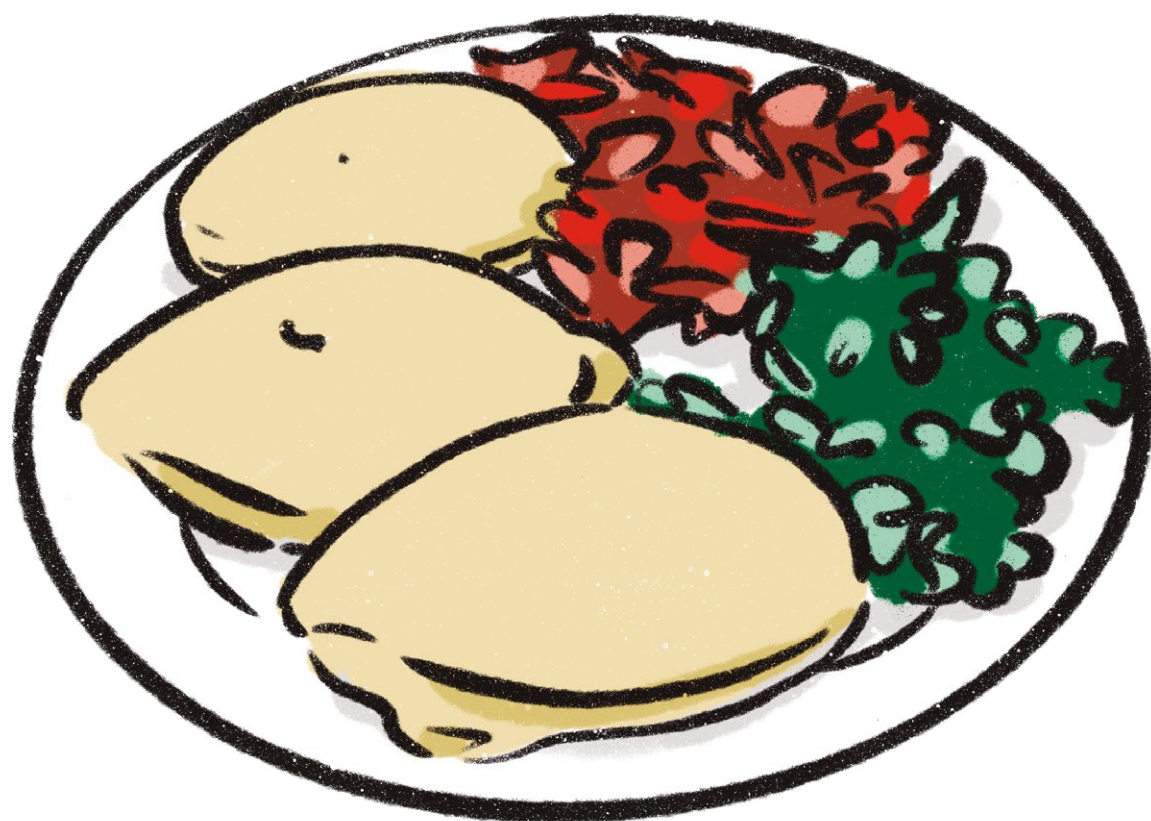
1. Presenta la recepta, joc, costum o posa un vídeo que explique alguna cosa sobre una tradició o ètnia i explica-ho breument.
2. Si és possible, realitza l'activitat a classe (per exemple, preparar una recepta senzilla, jugar o representar una tradició).
3. Junta tota la classe i reflexiona amb preguntes com:
 - » “Què us ha agradat més d'aquesta cultura?”
 - » “En què s'assembla aquesta cultura a la nostra? En què és diferent?”
 - » “Com creuen que seria viure allà?”

REFLEXIÓ GUIADA:

- Destaca que conèixer les tradicions, música i contes d'altres cultures ens ajuda a veure el que és diferent com una experiència enriquidora i divertida. Reforça que totes les cultures tenen coses interessants i valuoses que podem compartir i gaudir-ne.

TANCAMENT DE L'ACTIVITAT:

- Proposa als xiquets i xiquetes que busquen a casa una cançó, conte o tradició que els agrade d'un altre lloc per compartir amb la classe en el futur.
- Junta tota la classe i demana a cada grup que compartisca les seues conclusions sobre la notícia que han analitzat.

NORMATIVA EDUCATIVA

Segons indica el manual per a la prevenció i detecció del racisme, la xenofòbia i altres formes d'intolerància a les aules és un projecte liderat per la Secretaria General d'Immigració i Emigració del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social, a través de l'Observatori Espanyol del Racisme i la Xenofòbia (OBERAXE), en col·laboració amb el Centre Nacional d'Innovació i Investigació Educativa (CNIIE) del Ministeri de Educació, Cultura i Esport.

La Llei Orgànica 2/2006 d'Educació estableix en l'article 1.c) que un dels principis fonamentals de l'educació és transmetre i practicar valors com la llibertat, la responsabilitat, la ciutadania democràtica, la solidaritat, la tolerància, la igualtat,

el respecte i la justícia. També busca superar qualsevol forma de discriminació. Aquests principis s'han d'aplicar en tots els nivells educatius i guiar l'autonomia dels centres per a incorporar mesures específiques contra el racisme, la xenofòbia i la discriminació.

D'altra banda, la Llei Orgànica 8/2013 (LOMCE) modifica la llei anterior i posa un èmfasi més gran en l'atenció a la diversitat.

Aquestes modificacions afecten tant l'Educació Primària com la Secundària i el Batxillerat, incloent-hi mesures adreçades a l'alumnat i a la formació dels docents per gestionar la diversitat a l'aula.

www.iscod.org
www.sumaysigue.org